

УДК 339.92 (045)

Чентуков І. Ю.

Маріупольський державний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛІЗАЦІЇ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОГО ДИСКУРСУ

Розглянуто процес регіоналізації світового господарства у контексті сучасного глобалізаційного дискурсу. Визначено, що процеси регіоналізації виступають певним етапом і формою прояву глобалізаційного розвитку та формування сучасного світоустрою, з точки зору міжнародної економіки регіони виступають активними суб'єктами глобалізації. Обґрунтовано, що сучасна просторова структура світового господарства характеризується складною архітектурою, важливу роль у якій відіграють регіони, розвиток яких ґрунтується на інтеграційній основі.

Ключові слова: глобалізація, глобальний регіоналізм, регіоналізація, регіоналізм, інтеграція, регіон.

Постановка проблеми. Починаючи з другої половини ХХ століття уряди більшості країн світу стали впроваджувати принципи відкритої економіки, вільного ринку задля створення нових можливостей для активізації міжнародної торгівлі та інвестицій. Особливо ця політика стала поширюватися протягом останніх двох десятиріч. Поглиблення глобальних процесів у світовому господарстві призвело до зростання швидкості пересування ресурсів, мобільності людей, поширенню знань та інформації, що сприяє розвитку єдиного глобального світу. У той же час саме поглиблення глобалізації стимулювало розвиток регіональних інтеграційних процесів у світовій економіці [1]. Таким чином, глобалізація сприяла появі та розвитку регіональних інтеграційних об'єднань у світі, а з іншого боку – активне поширення регіональних інтеграційних угод прискорило темпи глобалізації. Відтак, процеси регіональної інтеграції та глобалізації мають тісний зв'язок, дослідження якого дозволить встановити концептуальні основи взаємодії цих процесів, їх складові, а також визначити потенційні зони ризиків і конфліктів, які потребують спільного урегулювання на регіональному та/або на глобальному рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових дослідженнях сформовано теоретико-методологічні засади розвитку глобальної інтеграції (наукові розробки Ж. Атталі, В. Баді, З. Баумана, О. Білоруса, І. Валлерстайна, Е. Гідденса, В. Гесця, Л. Гуарнізо, А. Джонса, П. Дікена, М. Кастельса, Т. Левітта, Е. МакГрю, К. Омас, Ю. Пахомова, Дж. Перратона, Р. Робертсона, Л. Склера, Дж. Сороса, Дж. Стигліца, П. Тейлора, Е. Тоффлера, Ф. Фукуями, С. Хантінгтона та ін.). Активізація процесів економічної інтеграції сприяли теоретичним дослідженням регіоналізації, про що свідчать наукові праці Б. Баласси, Е. Болдвіна, Ю. Борко, Дж. Бхагваті, В. Будкіна, У. Ваннопа, Е. Венайблза, М. Гюнарсона, М. Джинніса, В. Загашвілі, У. Ізарда, В. Іноземцева, М. Кітінга, П. Кругмана, Д. Лук'яненка, Д. Мітрані, В. Молле, А. Спартака, Ф. Содербаума, М. Сторпера, Я. Тінбергена, А. Хааса, Б. Хеттне, В. Чужикова, Ю. Шишкова та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Достатня кількість сучасних наукових праць свідчить про дискусійність існуючих теоретичних та науково-методичних розробок процесів економічної інтеграції, що відбувається на різних рівнях, а відтак, відповідних досліджень вимагає дослідження взаємозалежності процесів глобалізації та регіональної інтеграції, визначення концептуальної схеми їх взаємозв'язку, що ускладнює розробку механізму регулювання

на регіональному та глобальному рівнях інтеграційного розвитку, впливає на ефективність національних стратегій економічного розвитку тощо. Актуальність зазначених проблем, необхідність їх вирішення зумовили вибір теми роботи, її мету й змістовну спрямованість.

Мета статті – визначення концептуальних основ процесу регіоналізації у світогосподарському розвитку в контексті сучасного глобалізаційного дискурсу.

Виклад основного матеріалу. Світовий інтегруючий розвиток ґрунтується на об'єктивній основі еволюції міжнародного поділу праці, у наслідок якого відкритість національної економіки фактично переростає в інтегровану до світового господарства систему та відбувається «тісніша інтеграція держав і народів світу» [2, с. 32]. Глобалізація стала логічним результатом розвитку історичного процесу, і, на думку Б. Баді [3, с. 28], характеризується гомогенізацією світу, у якому посилюється взаємозалежність та відбувається посилення впливу транснаціональних рухів та організацій одночасно із послабленням та руйнуванням державного суверенітету.

Відсутність точного визначення терміну «глобалізація» у сучасній науковій літературі часто призводить до суперечливих уявлень про глобалізацію, навіть поєднання цього процесу із процесами інтернаціоналізації, лібералізації, регіоналізації тощо [4], що дає змогу визначити складність та багату структурність феномену глобалізації. Поява нових систем виробництва, розвиток транснаціональних культурних моделей та нових транснаціональних інститутів; формування глобальних політичних процесів; виникнення нової соціальної ієрархії у суспільстві; розповсюдження глобального управління посилити науковий інтерес до проблем глобалізаційного розвитку, починаючи з 1970-х років [5].

У найпростішому розумінні глобалізація розглядається як поглиблення взаємозв'язку та взаємозалежності країн світового господарства, у результаті чого відбувається створення єдиного ринку з вільним переміщенням та зростанням потоків товарів, послуг, робочої сили і капіталу, інформації тощо. Саме на це звертали увагу перші дослідники глобалізації (Р. Робертсон та ін.), які зв'язали процес глобалізації з логікою перетворення світу у єдине ціле [6, с. 27; 7, с. 3-4; 8, с. 305-309; 9, с. 25-31]. Сучасні дослідники акцентують особливу увагу саме на створенні єдиного ринкового простору, звертаючи увагу на базис, завдяки якому це відбувається. Так, на думку Т. Левітта, формування глобальних ринків визначається діяльністю глобальних компаній [10, с. 2].

Формування єдиного світу цілком логічно пояснювалося з точки зору теорій конвергенції (Дж. Гелбрейт [11], Р. Арон [12]), модернізації (М. Вебер, М. Леві, Г. Мюрдаль), постіндустріального суспільства (Д. Белл, Дж. Гелбрейт [13]). Внаслідок поступової заміни традицій новаціями, які в умовах НТР активно поширюються в світі, зменшуються відмінності між країнами. У світогосподарському розвитку, який знаходиться на етапі саме постіндустріального суспільства, нові знання та здібності їх створювати стають основними ресурсами економічного зростання [14].

Капіталістична економіка, вважає І. Валлерстайн [15], складається з трьох основних елементів:

- єдиного ринку, який працює за принципом максимізації ринку;

- наявності певних державних структур, які мають різний ступінь впливу в межах і поза межами окремих суспільств;

- забезпечення присвоєння створеної додаткової вартості у такій системі експлуатації, що охоплює три ступені: центральні простори, напівпериферійні країни і периферію, і створює умови як інтеграції світу, так і його занепаду.

Єдина ринкова система, що ґрунтується на ринковому фундаменталізмі та ліберально-демократичних цінностях, на думку Ж. Атталі [16, с. 11], і призведуть до нової структуризації світу, у якому формуються відповідні економічні простори в структурі єдиного світового господарства, і які також ґрунтуються на відповідних нормах та цінностях. Роль таких регіональних просторів (економік) буде зростати, і саме регіони (регіонітриади) в умовах глобалізації стають справжніми джерелами економічної енергії, вважає К. Омае [17, с. 8].

Слід звернути увагу, що саме механізм ринкової економіки зробив систему світового капіталізму ненадійною, сучасна фінансова капіталократія поступово відчужується від суспільства, вважає Дж. Сорос [18, с. 23-25]. Саме цим можна пояснити поступову трансформацію поглядів Ф. Фукуями, у ранніх працях якого обґрунтовувався глобальний розвиток через універсалізацію ліберальної демократії за рахунок поширення західних цінностей у різних країнах світу (вестернізація) [19]. Пізніше у своїх роботах дослідник наголошує на необхідності активного державного регулювання [20].

Сучасний науковий глобалізаційний дискурс [4, с. 2-10] визначають три основні напрямки: гіперглобалістичний (К. Омае, Ф. Фукуяма А. Джонс, П. Дикен), скептичний (І. Валлерстайн, Дж. Томпсон, П.Херст та ін.) та трансформістський (М. Уотерс, Р. Робертсон, У. Бек). Відповідно до першого напрямку, його представники вважають, що глобалізаційні зміни фундаментальні за своєю суттю, що унеможлиблює зворотній зв'язок усіх трансформацій, що відбуваються. На думку представників другого напрямку, глобалізація лише відображає певний етап розвитку процесу інтернаціоналізації. На складну ієрархічну структуру сучасного світу, що визначається соціальним розподілом, звертають увагу представники третього напрямку, які розглядають глобалізацію як довгостроковий суперечливий процес.

Можна цілком погодитися з думкою про те, що внаслідок поглиблення глобалізаційних процесів сучасний світ стає більш сегментованим, а звідси актуалізується розуміння відмінностей та загальностей в рамках цивілізації [21, с. 17]. Саме «зіткнення цивілізацій» може стати основною проблемою нового світового устрою, оскільки саме

цивілізаційні відмінності (що визначають різні типи цивілізацій) є фундаментальними за своєю природою, вважає С. Хантінгтон [22, с. 550].

В умовах глобального розвитку національні кордони не зникають, а стають більш прозорими, внаслідок чого підвищується мобільність товарних та ресурсних потоків, які вже неможливо стримувати в межах певної території [23]. У глобальній взаємопов'язаній мережі, вважає М. Кастельс [24], досягається новий рівень їх продуктивності, основним джерелом якого стають знання. При цьому відносини між територіями суттєво змінюються, оскільки відбувається інтенсифікація соціальних відносин, і виникає «просторово-часова дистанційність», наголошує Е. Гідденс [25, с. 64], оскільки локальні події залежатимуть від подій, які відбуваються у інших місцях. Внаслідок цього поступово змінюється структура світового господарства, яке одночасно виступає і як єдина система, і як система, у якій взаємодіють відповідні регіональні сектори, як національні, так і регіональні [26, с. 51].

Варто зазначити, що у міжнародній економіці визначення регіону є не менш дискусійним. У найбільш загальному сенсі регіон розглядається як певна група країн географічно зазначеної області» [27]. Такі регіони, які існують у вигляді відповідних регіональних об'єднань, вважає В. Геєць, формують сучасну конфігурацію геоекономічної та геополітичної карти світу [28, с. 8-9]. Слід погодитися з визначенням регіону як певного простору, що утворює сукупність країн певного регіону/континенту світу з високим ступенем інтенсивності економічних зв'язків, які виникають на основі спільних інтересів, ресурсного забезпечення, рівня розвитку виробничих сил та характеру спеціалізації, комплементарності торгівлі, в тому числі у форматі інтеграційного об'єднання [21, с. 65].

Внаслідок дії глобальних процесів, їх впливу на роль держави у сучасному світі, поступово змінюється поняття «територіальності», а відтак, можна зазначити, що і в подальшому буде змінюватися роль регіонів відносно держав, оскільки зменшення різноманітних бар'єрів на рівні інтеграційних утворень поступово призводить до необхідності досягнення економічного суверенітету вже на рівні не окремої держави, а на рівні певного простору, який утворюють декілька країн-інтегрантів. Крім того, формування єдиних регіональних просторів в умовах глобалізації знаходиться й під впливом того, що економічні інтереси суб'єктів господарювання вже не обов'язково мають співпадати з існуючим адміністративно-територіальним розподілом, що, у свою чергу, може сформувати особливі передумови для розвитку регіоналізму, який ґрунтується на спільності інтересів територіальних суб'єктів. На домінуванні економічного інтересу у розвитку сучасного регіоналізму наголошує Р. Страссолдо [29, с. 1], визначаючи, що територіальний розподіл праці, формування економічних ринків вільний рух товарів та ресурсів можуть забезпечити відповідні економічні інтереси у розвитку регіоналізму.

Слід зазначити, що перші теоретичні обґрунтування появи регіоналізму пояснювали практичність використання переваг, зумовлених саме територіальним поділом праці (наукові розробки І. фон Тюнена, А. Вебера, Г. фон Шмоллера, В. Рошена, В. Кристалера, А. Льюша). З середини ХХ ст. відбувається суттєве переосмислення та відокремлення регіональної науки, фокус дослі-

дженів якої зорієнтовано на просторову складову розвитку виробничих відносин, а також політичних, соціальних та ін. [30].

Посилення глобалізаційних процесів суттєво вплинуло на еволюцію теорій регіонального розвитку, формування нових просторів у сучасній системі світового господарства, де характер функціонування сучасних регіонів суттєво впливає на світо господарську динаміку в цілому. Так, визнаючи особливу роль регіонів у системі сучасних міжнародних відносин, А. Скотт, М. Сторпер [31-32] зазначають, що глобальний розвиток відбувається під впливом розвитку регіонів, що визначає процес регіоналізації глобального простору. Це цілком узгоджується з принципами нової економічної географії (П. Кругман, Е. Венайблз, М. Фуджитта) [33-34], відповідно до якої порівняльні переваги просторового розвитку забезпечують дві групи факторів: фактори, які пов'язані з територіальним розташуванням, природними ресурсами, і вплив яких поступово зменшується, а також фактори, що є результатом діяльності та розвитку суспільства і які стають головними, забезпечуючи модернізацію економік (в першу чергу це стосується людського капіталу, розвитку інститутів тощо). Базовими факторами сучасного просторового розвитку стають [9]:

- просторова концентрація населення та розвиток міських агломерацій (density);

- економічна відстань, що скільки ступенем віддаленості, а рівнем розвитку інфраструктури, від якого залежати рівень трансакційних витрат (distance);

- інституційні бар'єри, що зменшують мобільність товарів і факторів виробництва, обмежують доступ до суспільних благ та ін. (division).

Виникає необхідність досягнення певного балансу між функціональністю і територією в межах певного регіону, який утворюють декілька країн, яким Б. Хеттне пропонує узгодження зусиль задля розвитку регіональної економіки [8]. При цьому дослідник наголошує, що під впливом світогосподарського розвитку відбувся перехід від старого регіоналізму, у якому домінувала внутрішньо-орієнтована протекціоністська складова регіонального розвитку (що відповідала рівню проблемам розвитку біполярної системи), до нового регіоналізму, який характеризується не тільки лібералізацією торговельних відносин, а й появою інших більш глибоких форм інтеграційної взаємодії, у тому числі гармонізацію макроекономічної політики, національних законодавств тощо. Концеп-

ція нового регіоналізму отримала своє науково-методичне забезпечення у розробках М. Кітінга, Д. Родріка, Ч. Віплоза та ін.) [23]. Регіоналізація ґрунтується на розвитку регіональної економічної інтеграції, класичні форми розвитку якої запропоновано Б. Баласою [35].

Поява та розвиток потужних міжнародних регіонів на інтеграційній основі дозволяє визначити глобальні признаки процесів регіоналізації у системі сучасного світового господарства, оскільки подібні регіони набувають особливого впливу на характер його розвитку. Відтак, регіональна економічна інтеграція стає частиною більш загального явища – «регіоналізму, що глобалізується» [36, с. 5], а глобальні регіони стають важливою компонентою глобалізаційного розвитку [37, с. 129-130]. В сучасних умовах глобального розвитку формується нова архітектура просторів, які, з одного боку є глобальними за територіальним охопленням, так і за рівнем організації у межах цієї архітектури усіх просторів, які раніше виникли та оформились [38]. Все це вимагає відповідних досліджень вже на рівні нової науки глобальної регіоналістики [21, 39], предметом досліджень якої мають стати питання регіональної конкурентоспроможності в контексті глобальних трансформацій, мультиакторність глобальної регіоналізації, проблеми розвитку складноструктурової мережі взаємодії, що розвивається на різних регіональних рівнях (локальному, мікро-, мезо-, макро-, мега-, метарівнях) і охоплює держави, суспільство, бізнес.

Висновки і пропозиції. Визначення концептуальних основ регіоналізації у сучасному світогосподарському розвитку в контексті сучасного глобалізаційного дискурсу дозволило зробити наступні висновки. Регіоналізація як форма прояву регіональної економічної інтеграції стала важливою складовою світогосподарської динаміки. Процеси регіоналізації світового господарства виступають певним етапом і формою прояву глобалізаційного розвитку та формування сучасного світоустрою, при цьому з точки зору міжнародної економіки регіони виступають активними суб'єктами глобалізації. Сучасна просторова структура світового господарства характеризується складною архітектурою, важливу роль у якій відіграють регіони, створення яких ґрунтується на інтеграційній основі. Подальші дослідження процесу глобальної регіоналізації дозволять отримати нові знання щодо проблем регіонального в умовах поглиблення глобалізації.

Список літератури:

1. Baldwin R. EU Institutional Reform: Evidence on Globalization and International Cooperation / R. Baldwin // *American Economic Review*. – 2008. – Vol. 98, Issue 2. – P. 127-132.
2. Стігліц Дж. Глобалізація та її тягар : [монографія] / Дж. Стігліц ; [пер. з англ. А. Іщенко]. – К. : Вид-дім «КМ «Академія», 2003. – 252 с.
3. Бади Б. От суверенитета государства к его жизнеспособности // *Мировая политика и международные отношения в 1990-е годы: взгляды американских и французских исследователей*: [пер. с англ. и фр.] / Б. Бади ; [под ред. М.М. Лебедевой и П.А. Цыганкова]. – М. : Московский научный общественный фонд, 2001. – С. 103-116.
4. Robinson W. Theories of Globalization / W. Robinson // *Blackwell Companion to Globalization* / G. Ritzer. – Oxford: Blackwell, 2007. – С. 125-143 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.soc.ucsb.edu/faculty/robinson/publications.html>.
5. Robertson R. Globalization: Social Theory and Global Culture / R. Robertson. – London : Sage Publications Ltd., 1992. – 211 p.
6. Иноземцев В.Л. Глобализация: иллюзии и реальность / В.Л. Иноземцев // *Свободная мысль-XXI*. – 2000. – № 1. – С. 26-36.
7. Cable V. The State of Globalization/ Vincent Cable// *Globalization and global governance*. – London : Royal Institute of International Affairs, 1999. – 139 p.
8. Hettne B. Globalism and New Regionalism/ Hettne Björn, Inotai András and Sunkel Osvaldo. – New York : Macmillan, 1999. – 308 p.
9. Reshaping economic geography world development report 2009. – Washington : The World Bank, DC, 2009. – 383 p.

10. Levitt T. The Globalization of Markets [Electronic resource] / T. Levitt // Harvard Business Review. – 1983. – P. 2-11. – Access mode : <http://www.scribd.com/doc/6585162/Hbr1983-the-Globalization-of-Markets>.
11. Galbraith J.K. Economics and the Public Purpose / J.K. Galbraith. – Boston Houghton Mifflin, 1973. – 334 p.
12. Арон Р. Этапы развития социологической мысли / Р. Арон; [общ. ред. и предисл. П.С. Гуревича]. – М. : Издательская группа «Прогресс» – «Политика», 1992. – 608 с.
13. Bell D. The Coming of Post-Industrial Society / D. Bell. – N.Y. : Basic Books, 1976. – 374 p.
14. Тоффлер Э. Третья волна : [монография] / Э. Тоффлер. – М. : ООО «Издательство «АСТ», 2002. – 776 с.
15. Валерстайн И. Конец знакомого мира: Социология XXI в. : [монография] / И. Валерстайн; пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева. – М. : Логос, 2003. – 368 с.
16. Attali J. Millennium: winners and losers in the coming world order / J. Attali. – New York : Random House, 1991. – 132 p.
17. Ohmae K. Triad Power. The Coming Shape of Global Competition / K. Ohmae. – New York : Free Press, 1985. – 345 p.
18. Сорос Дж. О глобализации / Дж. Сорос; [пер. с англ. А. Башкирова]. – М. : Изд-во Эксмо, 2004. – 224 с.
19. Фукуяма Ф. Конец истории? / Ф. Фукуяма // США – экономика, политика, идеология. – № 5. – 1990. – С. 39-54.
20. Фукуяма Ф. Сильное государство: Управление и мировой порядок в XXI веке : [монография] / Ф. Фукуяма ; [пер. с англ.]. – М. : АСТ: АСТ МОСКВА: ХРАНИТЕЛЬ, 2006. – 220, [4] с.
21. Булатова О.В. Регіональна складова глобальних інтеграційних процесів : [монографія] / О.В. Булатова. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – 386 с.
22. Хантингтон С. Столкновение цивилизаций и преобразование мирового порядка / С. Хантингтон // Новая постиндустриальная волна на Западе: антология ; [пер. с англ. под ред. В.Л. Иноземцева]. – М. : Академия, 1999. – С. 528-556
23. Китинг М. Новый регионализм как возможность [Электронный ресурс] / М. Китинг // Россия в глобальной политике. – 2008. – № 4. – Режим доступа : [//www.globalaffairs.ru/numbers/33/9979.html](http://www.globalaffairs.ru/numbers/33/9979.html)
24. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура : [монография] / М. Кастельс; [пер. с англ. под науч. ред. О. И. Шкаратана.]. – М. : ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
25. Giddens A. The consequences of modernity / A. Giddens. – Stanford University Press, 1990. – 188 p.
26. Ключко В. Глобализация и ее влияние на страны с переходной экономикой / В. Ключко // Экономика Украины. – 2001. – № 10. – С. 51-57.
27. Mansfield E. The Political Economy of Regionalism / E. Mansfield, H. Milner. – N.-Y: Columbia University Press, 1997. – 274 p.
28. Геєць В. Конфігурація геополітичної карти світу та її проблемність / В. Геєць // Економіка України. – 2011. – № 1. – С. 4-15.
29. Strassoldo, R. Globalism and Localism: Theoretical Reflections and Some Evidence / R. Strassoldo // Globalization and Territorial Identities. – Ed. by Z. Mlinar. – Aldershot, 1992. – P. 35-59.
30. Изард У. Методы регионального анализа. Введение в науку о регионах : [монография] / У. Изард. – М. : Прогресс, 1966. – 660 с.
31. Scott A. J. Regions, globalization, development/ Allen J. Scott and Michael Storper // Regional Studies. – 2003. – Vol. 37: 6&7. – P. 579-593.
32. Storper M. Globalization, Localization and Trade / M. Storper // The Oxford Handbook of Economic Geography / Edited by Gordon L. Clark, Maryann P. Feldman, and Meric S. Gertler. – Oxford (U.K.): Oxford University Press, 2000. – 146 p.
33. Кругман П. Международная экономика. Теория и политика / П. Кругман, М. Обстфельд ; [пер. с англ. под ред. В.П. Колесова, М.В. Кулакова]. – М. : МГУ, ЮНИТИ, 1997. – 799 с.
34. Fujita M. The Spatial Economy: Cities, Regions and International Trade / Fujita M., Krugman P.R., Venables A.J. – MIT Press, Cambridge MA, 1999. – 640 p.
35. Balassa B. Trade Creation and Trade Diversion in the European Common / B. Balassa // The Economic Journal. – 1967. – Vol. 77, No. 305. – P. 1-21.
36. Спартак А. Современный регионализм / А. Спартак // Мировая экономика и международные отношения. – 2011. – № 1. – С. 3-15.
37. Кочетов Э.Г. Геоэкономика (освоение мирового экономического пространства) : [монография] / Э.Г. Кочетов. – М. : Издательство БЕК, 1999. – 480 с.
38. Косолапов Н. Глобализация: территориально-пространственный аспект / Косолапов Н. // Мировая экономика и международные отношения. – 2005. – № 6. – С. 3-13.
39. Чужиков В. Глобальна регіоналістика: історія та сучасна методологія : [монографія] / В. Чужиков. – К. : КНЕУ, 2008. – 272 с.

Чентуков И. Ю.

Мариупольский государственный университет

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛИЗАЦИИ В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННОГО ГЛОБАЛИЗАЦИОННОГО ДИСКУРСА

Резюме

Рассмотрен процесс регионализации мирового хозяйства в контексте современного глобализационного дискурса. Установлено, что процессы регионализации выступают определенным этапом и формой проявления глобализационного развития и формирования современного мирового порядка, с точки зрения международной экономики регионы выступают активными субъектами глобализации. Обосновано, что современная пространственная структура мирового хозяйства характеризуется сложной архитектурой, важную роль в которой играют регионы, развивающиеся на интеграционной основе.

Ключевые слова: глобализация, глобальный регионализм, регионализация, регионализм, интеграция, регион.

Chentukov I. Y.
Mariupol State University

CONCEPTUAL FOUNDATIONS OF REGIONALIZATION IN THE CONTEXT OF CONTEMPORARY GLOBALIZATION DISCOURSE

Summary

Considered the processes of regionalization of the world economy in the context of contemporary globalization discourse. Determined that the process of regionalization act a certain stage and form of globalization and the formation of the modern world order in terms of the international economy regions are the active agents of globalization. Proved that the current spatial structure of the world economy is characterized by complex architecture, an important role in which play the regions whose development is based on integrative manner.

Key words: globalization, global regionalism, regionalization, regionalism, integration, region.

УДК 339.9

Чепеленко А. М.
Українська інженерно-педагогічна академія
Чепеленко Д. С.
Донецький національний університет

США—МЕКСИКА: ПРИРОДА КОНФЛІКТУ МІГРАЦІЙНИХ ІНТЕРЕСІВ

Досліджено теоретичні питання природи конфлікту міграційних інтересів найбільш впливових країн США як країни-реципієнта та Мексики як країни-донора, та дослідження ступеня впливу міграцій на економіку та соціальну політику країн.

Ключові слова: міграційна політика, міграційні процеси, країни-донори, країни-реципієнти, вплив глобалізації.

Постановка проблеми. Зростаюча невідповідність між бажаннями країн-донорів і можливостями країн-реципієнтів стали серйозною проблемою ХХІ століття, тому процеси глобалізації та пов'язані з ними масові міграції, являють собою актуальні виклики сучасності.

Історія відомих класичних іммігрантських рухів свідчить, що широкомасштабна міграція, особливо нерегульована, може призвести до серйозних проблем для приймаючої країни і викликати такі негативні наслідки, як ріст злочинності, етнічні напруження та соціальні конфлікти.

У сучасному світі реалізація права кожної людини залишати будь-яку країну, включаючи й свою власну, та повертатися у свою країну, закріплена декларацією прав людини (ст. 13, п. 2) [4] та поставлена в залежність від характеру сприйняття національних інтересів державною владою. До того ж ступінь відкритості міграційної політики держав формується під впливом безліч факторів, серед яких домінуючими є інтереси забезпечення національної безпеки, що охоплюють найрізноманітніші сфери життєдіяльності, в тому числі, міграцію. Переконалим прикладом у цьому відношенні є США, як держава, яка створена мігрантами, з одного боку, і, з іншого, яка прийняла закон про будівництво тисячокілометрової стіни на кордоні з Мексикою, яка повинна стати «еталоном» кордону ХХІ ст. і зробити державу більш захищеною, так як США «не можуть контролювати кордони і нелегальна імміграція зростає» [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні дослідження тенденцій та специфіки міжнародних переміщень населення у своїх роботах висвітлювали такі науковці як В.П. Лещук, Л.О. Примостка, О.О. Чуб, О.І. Марчин, Д.Ю. Мамотенко, М.І. Пітюлич, Т.Ю. Ковач, Ю.І. Дем'ячук та інші.

Метою статті є аналіз природи конфлікту міграційних інтересів найбільш впливових країн США, як країни-реципієнта, та Мексики, як країни-донора, та дослідження ступеня впливу міграцій на економіку та соціальну політику країн.

Невирішені частини досліджуваної проблеми. Незважаючи на глибину розробки теми міжнародної міграції, недостатньо уваги сконцентровано саме на соціально-економічних та демографічних наслідках міграції. До того ж, традиційно міжнародна міграція не була одним з основних елементів планування і проведення переписів населення та житлового фонду Мексики, тому її вимір залежить від непрямих методів та національних обстежень, які проводяться Національним інститутом статистики і географії Мексики, які в повному обсязі не відображають реальну міграційні потоки [6].

Виклад основного матеріалу. Міграція існувала завжди і є частиною історії практично всіх країн. Проте, сьогодні тема міграції стала настільки актуальною, що стала темою постійного аналізу та обговорення багатьох урядів у зв'язку з демографічними, економічними, політичними та соціальними наслідками цього явища. Така ситуація вимагає формування знань і реалізації державної політики стосовно переміщення, а останнім часом, і повернення мігрантів.

Міграційні процеси рухаються паралельно з прискореними процесами глобальної інтеграції, пов'язуючи країни і народи, та являє собою складне явище, виходячи з його різних форм, потоків і циклів.

В умовах економічної та політичної глобалізації зазнали змін не тільки базові характеристики міжнародних міграційних процесів, а й фактори, що їх визначають [8].

Про глобальний характер міграційних процесів свідчать статистичні дані ООН стосовно обсягу, тенденцій і країн походження та призначення міграцій-